

# SADRŽAJ

|                                                      |    |
|------------------------------------------------------|----|
| Deo prvi.....                                        | 13 |
| POJAM KRIMINOLOGIJE I RAZVOJ KRIMINOLOŠKE MISLI..... | 13 |
| I. POJAM I PREDMET KRIMINOLOGIJE.....                | 15 |
| 1. Pojam kriminologije.....                          | 15 |
| 2. Predmet kriminologije.....                        | 20 |
| II. ODNOS KRIMINOLOGIJE I DRUGIH NAUKA.....          | 25 |
| III. KRIMINOLOŠKE DISCIPLINE.....                    | 31 |
| IV. ISTORIJSKI RAZVOJ KRIMINOLOŠKE MISLI .....       | 37 |
| 1. Antička misao.....                                | 37 |
| 2. Srednjovekovna misao .....                        | 39 |
| 3. Humanistička i renesansna misao .....             | 40 |
| V. OSNOVNI KRIMINOLOŠKI PRAVCI.....                  | 43 |
| 1. Klasična škola .....                              | 43 |
| 2. Antropološka škola.....                           | 45 |
| 3. Italijanska pozitivistička škola .....            | 48 |
| 4. Sociološka škola.....                             | 52 |
| 4.1. Francuska škola.....                            | 53 |
| 4.2. Čikaška škola.....                              | 55 |
| 4.3. Austrijska enciklopedijska škola.....           | 58 |
| 4.4. Nemačka sociološka škola .....                  | 58 |
| 5. Škola društvene odbrane .....                     | 60 |
| Deo drugi.....                                       | 61 |
| TEORIJSKE OSNOVE ETIOLOGIJE KRIMINALITETA.....       | 61 |
| I. TEORIJE ZLOČINA.....                              | 63 |
| II. BIOLOŠKE TEORIJE .....                           | 63 |
| 1. Uvodne napomene.....                              | 63 |
| 2. Frenološka teorija.....                           | 64 |
| 3. Teorija nasleđa .....                             | 65 |

|                                                              |     |
|--------------------------------------------------------------|-----|
| 4. Biokonstitucionalna teorija i teorija sklonosti.....      | 68  |
| 5. Hromozomska teorija.....                                  | 73  |
| 6. Endokrinološka teorija.....                               | 74  |
| 7. Rasna teorija.....                                        | 75  |
| 8. Kritički osvrt.....                                       | 76  |
| III. PSIHOLOŠKE TEORIJE.....                                 | 79  |
| 1. Uvodne napomene.....                                      | 79  |
| 2. Psihoanalitička shvatanja.....                            | 80  |
| 3. Teorija inteligencije.....                                | 83  |
| 4. Teorija neprilagođenosti.....                             | 85  |
| 5. Frustraciona teorija.....                                 | 86  |
| 6. Bihevioristička shvatanja.....                            | 87  |
| 7. Kritički osvrt.....                                       | 89  |
| IV. PSIHOPATOLOŠKI PRISTUPI.....                             | 93  |
| V. SOCIOLOŠKE TEORIJE.....                                   | 99  |
| 1. Uvodne napomene.....                                      | 99  |
| 2. Teorije socijalne sredine i socijalnih problema.....      | 100 |
| 2.1. Teorija anomalije.....                                  | 100 |
| 2.2. Teorija socijalnog interakcionizma i etikecije.....     | 105 |
| 2.3. Teorija socijalnih veza i teorija suzdržavanja.....     | 108 |
| 2.4. Funkcionalizam.....                                     | 110 |
| 3. Teorije socijalnog učenja.....                            | 110 |
| 3.1. Teorija imitacije.....                                  | 110 |
| 3.2. Teorija diferencijalne asocijacije.....                 | 111 |
| 3.3. Teorija diferencijalne identifikacije.....              | 114 |
| 4. Kulturološke teorije.....                                 | 116 |
| 4.1. Teorija podkultura i kontrakultura.....                 | 116 |
| 4.2. Teorija kulturnog konflikta.....                        | 120 |
| 4.3. Teorija društvenih grupa.....                           | 121 |
| 5. Kritička orijentacija u kriminologiji.....                | 122 |
| Deo treći.....                                               | 129 |
| KRIMINOGENI FAKTORI.....                                     | 129 |
| I. KRIMINALITET KAO INDIVIDUALNI ČIN I DRUŠTVENA POJAVA..... | 131 |
| II. KRIMINOGENE DETERMINANTE.....                            | 135 |

|                                                                     |     |
|---------------------------------------------------------------------|-----|
| 1. Pojam kriminogenog faktora.....                                  | 135 |
| 2. Uzročnost kriminalnog ponašanja.....                             | 140 |
| 3. Uslovi i povodi kao kriminogeni faktori.....                     | 142 |
| III. FAKTORI LIČNOSTI.....                                          | 145 |
| 1. Delinkventna ličnost.....                                        | 145 |
| 2. Opasno stanje delinkventne ličnosti.....                         | 147 |
| 3. Kliničke metode u dijagnostici kriminalne ličnosti.....          | 149 |
| 4. Biološki faktori.....                                            | 150 |
| 4.1. Organske determinante.....                                     | 151 |
| 4.2. Nasleđe.....                                                   | 152 |
| 4.3. Urođeni faktori.....                                           | 153 |
| 4.4. Antropološki faktori.....                                      | 154 |
| 5. Psihološki faktori.....                                          | 154 |
| 5.1. Psihostruktura i delinkvencija.....                            | 155 |
| 5.2. Sklonost i navike kao kriminalna dispozicija.....              | 157 |
| 5.3. Karakter i kriminalne predispozicije.....                      | 159 |
| 5.3.1. Pojam karaktera i kriminalne sklonosti.....                  | 159 |
| 5.3.2. Agresivnost i kriminalna sklonost.....                       | 161 |
| 5.3.3. Egoizam i egocentričnost kao kriminalne predispozicije... .. | 162 |
| 5.3.4. Malicioznost i kriminalna sklonost.....                      | 164 |
| 5.3.5. Deprivacioni faktori delinkvencije.....                      | 164 |
| 5.4. Temperament.....                                               | 166 |
| 5.5. Inteligencija i kriminalna orijentacija.....                   | 167 |
| 5.6. Kriminogeni značaj emocija.....                                | 169 |
| 5.7. Motivacioni faktori delinkvencije.....                         | 171 |
| 5.7.1. Pojam i značaj motiva u kriminologiji.....                   | 171 |
| 5.7.2. Uticaj motiva na neposrednu kriminalnu delatnost.....        | 173 |
| 6. Psihopatološki faktori.....                                      | 176 |
| 6.1. Uvod.....                                                      | 176 |
| 6.2. Duševni poremećaji.....                                        | 178 |
| 6.2.1. Duševna zaostalost.....                                      | 179 |
| 6.2.2. Psihotična stanja.....                                       | 181 |
| 6.3. Neurotični poremećaji.....                                     | 187 |
| 6.3.1. Pojam neurotične ličnosti i prestupnika.....                 | 187 |
| 6.3.2. Oblici neurotičnih pojava i prestupništva.....               | 189 |

|                                                                |     |
|----------------------------------------------------------------|-----|
| 6.4. Poremećaji ličnosti .....                                 | 192 |
| 6.4.1. Pojam i vrste poremećaja ličnosti.....                  | 192 |
| 6.4.2. Psihopatije .....                                       | 193 |
| 6.4.3. Ostali poremećaji ličnosti.....                         | 196 |
| IV. SOCIJALNI FAKTORI .....                                    | 199 |
| 1. Pojam i suština socijalnih faktora.....                     | 199 |
| 2. Ekonomski uslovi.....                                       | 200 |
| 2.1. Ekonomske determinante socijalnih devijacija.....         | 200 |
| 2.2. Siromaštvo kao kriminogeni faktor.....                    | 201 |
| 2.3. Kriminalitet izobilja .....                               | 205 |
| 3. Migracioni faktori .....                                    | 206 |
| 4. Uticaj tranzicionih procesa.....                            | 211 |
| 5. Ratni uslovi .....                                          | 216 |
| 6. Uticaj obrazovanja.....                                     | 218 |
| 7. Uticaj masovnih medija.....                                 | 222 |
| 7.1. Značaj i uticaj medija na javno mnjenje i devijacije..... | 222 |
| 7.2. Medijski kriminalitet i njegove posledice .....           | 224 |
| 7.3. Preventivni uticaj medija na kriminalitet .....           | 231 |
| 8. Porodični faktori.....                                      | 232 |
| 8.1. Pojam i socijalna uloga porodice .....                    | 232 |
| 8.2. Strukturalne anomalije i porodični kriminalitet .....     | 234 |
| 8.3. Porodični faktori maloletničke delinkvencije .....        | 236 |
| 8.3.1. Psihološka shvatanja .....                              | 236 |
| 8.3.2. Sociološki pristupi.....                                | 238 |
| 9. Slobodno vreme.....                                         | 239 |
| 10. Socijalna obeležja i kriminalitet.....                     | 242 |
| 10.1. Društveni status.....                                    | 242 |
| 10.2. Profesija.....                                           | 243 |
| 10.3. Pol.....                                                 | 244 |
| 10.4. Narodnost .....                                          | 249 |
| 10.5. Uzrast .....                                             | 251 |
| 11. Oblici društvene svesti i kriminalitet .....               | 253 |
| 11.1. Pojam društvene svesti i odnos prema kriminalitetu.....  | 253 |
| 11.2. Politika .....                                           | 254 |
| 11.3. Religija .....                                           | 255 |

|                                                                  |     |
|------------------------------------------------------------------|-----|
| 11.4. Ideologija.....                                            | 257 |
| 11.5. Moral.....                                                 | 258 |
| 11.6. Pravo.....                                                 | 260 |
| 12. Socijalno-patološke pojave.....                              | 261 |
| Deo četvrti.....                                                 | 263 |
| POJAVNI OBLICI KRIMINALITETA.....                                | 263 |
| I. POJAM I POJAVNI OBLICI KRIMINALITETA.....                     | 265 |
| II. DELIKTI NASILJA.....                                         | 267 |
| 1. Krvni delikti.....                                            | 269 |
| 1.1. Pojam, vrste i opšte karakteristike.....                    | 269 |
| 1.2. Uzroci krvnih delikata.....                                 | 271 |
| 1.3. Tipologija delinkvenata.....                                | 273 |
| 1.3.1. Pojam ubice i tipologija.....                             | 273 |
| 1.3.2. Serijski ubica.....                                       | 276 |
| 2. Porodično nasilje.....                                        | 277 |
| 2.1. Pojam i vrste porodičnog nasilja.....                       | 277 |
| 2.2. Uzroci porodičnog nasilja.....                              | 279 |
| 2.3. Nasilje prema deci.....                                     | 281 |
| 2.4. Bračno nasilje.....                                         | 282 |
| 3. Delikti protiv čovečnosti.....                                | 287 |
| 3.1. Pojam, pravna priroda i opšte karakteristike.....           | 287 |
| 3.2. Zločini protiv mira i humanitarnog prava.....               | 290 |
| 3.3. Delikti genocida.....                                       | 291 |
| 3.4. Ratni zločini.....                                          | 293 |
| 3.5. Tipologija ratnih zločinaca.....                            | 293 |
| 4. Terorizam.....                                                | 296 |
| 4.1. Pojam terorizma.....                                        | 296 |
| 4.2. Opšte karakteristike.....                                   | 301 |
| 4.3. Vrste i oblici terorizma.....                               | 305 |
| 4.4. Uzroci terorizma.....                                       | 311 |
| 4.5. Krivičnopravni aspekti terorizma.....                       | 315 |
| 4.6. Oblici terorističkog organizovanja i ličnost teroriste..... | 317 |
| 4.6.1. Terorističke organizacije.....                            | 317 |
| 4.6.2. Ličnost teroriste.....                                    | 320 |
| 5. Politička delinkvencija.....                                  | 321 |

|                                                        |     |
|--------------------------------------------------------|-----|
| 3.9. Kriminal vezan za kompjuterske mreže .....        | 465 |
| 4. Faktori kompjuterskog kriminaliteta .....           | 465 |
| 4.1. Tehnički i tehničko-tehnološki faktori .....      | 466 |
| 4.2. Neefikasna prevencija .....                       | 467 |
| 4.3 Faktori pravne (ne)regulacije .....                | 470 |
| 4.4 Subjektivni faktori .....                          | 471 |
| 5. Tipologija kompjuterskih delinkvenata .....         | 471 |
| IX. MALOLETNIČKA DELINKVENCIJA .....                   | 475 |
| 1. Pojam maloletničke delinkvencije .....              | 475 |
| 2. Maloletnički kriminalitet .....                     | 479 |
| 3. Socijalno-patološke pojave maloletnika .....        | 482 |
| 4. Prekršaji maloletnika .....                         | 484 |
| 5. Faktori maloletničke delinkventnosti .....          | 484 |
| 5.1. Uvodne napomene .....                             | 484 |
| 5.2. Biološki i psihološki faktori .....               | 485 |
| 5.3. Socijalni faktori .....                           | 489 |
| X. EKOLOŠKI KRIMINALITET .....                         | 497 |
| 1. Pojam i oblici ekološke devijantnosti .....         | 497 |
| 2. Posledice ljudske delatnosti u prirodi .....        | 500 |
| 3. Etiološke osnove ekološke devijantnosti .....       | 503 |
| 4. Krivičnopravni standardi, regulacija i efekti ..... | 508 |
| XI. RECIDIVIZAM .....                                  | 511 |
| 1. Pojam recidivizma .....                             | 511 |
| 2. Kriminološko-penološki značaj recidivizma .....     | 512 |
| 3. Tipologija recidivista .....                        | 514 |